JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN MISCHO
25 päivänä lokakuuta 2001 [1]

I Johdanto

A *Asian perustana olevat tosiseikat*

1. Euroopan yhteisöjen komissio ryhtyi 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) [2] 14 artiklan nojalla 13. ja 14.10.1983 tekemiensä tarkastusten perusteella tutkimaan polyvinyylikloridia (jäljempänä PVC) koskevaa tapausta. Tämän johdosta se teki useita tarkastuksia asianomaisten yritysten tiloissa ja esitti näille yrityksille useita tietojensaantipyyntöjä.

2. Komissio aloitti 24.3.1988 asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan nojalla menettelyn 14:ää PVC:n tuottajaa vastaan omasta aloitteestaan. Se osoitti 5.4.1988 kullekin näistä yrityksistä neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY [3] 2 artiklan 1 kohdassa säädetyn väitetiedoksiannon. Kaikki ne yritykset, joille väitetiedoksianto oli osoitettu, esittivät huomautuksensa vuoden 1988 kesäkuussa. Niitä kaikkia kuultiin vuoden 1988 syyskuussa lukuun ottamatta Shell International Chemical Company Ltd:iä, joka ei ollut tätä pyytänyt.

3. Kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevä neuvoa-antava komitea (jäljempänä neuvoa-antava komitea) antoi 1.12.1988 lausuntonsa alustavasta ehdotuksesta komission päätökseksi.

4. Menettelyn päätteeksi komissio teki 21.12.1988 päätöksen 89/190/ETY [4] (IV/31.865, PVC) ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (jäljempänä ensimmäinen PVC-päätös). Tässä päätöksessään komissio määräsi EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) rikkomisesta seuraamuksia seuraaville PVC:n tuottajille: Atochem SA,

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.
2 — EYVL 1962, 13, s. 204.
3 — EYVL 1963, 127, s. 2268.
4 — EYVL 1989, L 74, s. 1.

BASF AG, DSM NV, Enichem SpA, Hoechst AG (jäljempänä Hoechst), Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc (jäljempänä ICI), Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Montedison SpA, Norsk Hydro AS, Société artésienne de vinyle SA, Shell International Chemical Company Ltd, Solvay et Cie (jäljempänä Solvay) ja Wacker-Chemie GmbH.

5. Kaikki nämä yritykset Solvayta lukuun ottamatta nostivat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tästä päätöksestä kanteen, jossa ne vaativat päätöksen kumoamista.

6. Asiassa Norsk Hydro vastaan komissio [5] 19.6.1990 antamassaan määräyksessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti Norsk Hydro AS:n nostaman kanteen tutkimatta.

7. Muut asiat yhdistettiin suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

8. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa BASF ym. vastaan komissio [6] 27.2.1992 antamassaan tuomiossa ensimmäisen PVC-päätöksen mitättömäksi.

9. Komission haettua muutosta tähän tuomioon yhteisöjen tuomioistuin kumosi asiassa komissio vastaan BASF ym. [7] 15.6.1994 antamallaan tuomiolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion ja ensimmäisen PVC-päätöksen.

10. Tämän tuomion johdosta komissio teki 27.7.1994 uuden päätöksen, joka koski niitä tuottajia, joista ensimmäisessä PVC-päätöksessä oli kyse, Solvayta ja Norsk Hydro AS:ää lukuun ottamatta [EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehty komission päätös 94/599/EY (IV/31.865 — PVC) (EYVL L 239, s. 14; jäljempänä toinen PVC-päätös)]. Tällä päätöksellä kyseiset yritykset määrättiin maksamaan samansuuruiset sakot kuin niiden maksettavaksi ensimmäisessä PVC-päätöksessä määrätyt sakot olivat.

11. Toisessa PVC-päätöksessä todetaan muun muassa seuraavaa:

"*1 artikla*

BASF AG, DSM NV, Elf Atochem SA, Enichem SpA, Hoechst AG, Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc, Lim-

5 — T-106/89, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

6 — T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89 (Kok. 1992, s. II-315, Kok. Ep. XII, s. II-1).

7 — C-137/92 P (Kok. 1994, s. I-2555, Kok. Ep. XV, s. I-239).

burgse Vinyl Maatschappij NV, Montedison SpA, Société artésienne de vinyle SA, Shell International Chemical [Company] Ltd ja Wacker-Chemie GmbH ovat rikkoneet tässä päätöksessä mainittuina ajanjaksoina perustamissopimuksen 85 artiklan määräyksiä osallistuessaan (yhdessä Norsk Hydron — — ja Solvayn — —) kanssa sopimuksiin ja/tai yritysten yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, joita on noudatettu arviolta ainakin noin vuoden 1980 elokuusta alkaen ja joiden nojalla tuottajat, jotka toimittavat PVC:tä yhteismarkkinoiden alueella, ovat osallistuneet säännöllisin väliajoin pidettäviin kokouksiin vahvistaakseen 'tavoitteellisia' hintoja ja 'tavoitteellisia' kiintiöitä, suunnitellakseen yhdenmukaistettuja aloitteita hintatason korottamiseksi ja valvoakseen näiden salaisten järjestelyjen toteutumista.

2 artikla

Edellä 1 artiklassa mainittujen yritysten, jotka vielä toimivat PVC-alalla, lukuunottamatta Norsk Hydroa — — ja Solvayta — — , jotka jo on määrätty lopettamaan kilpailusääntöjen rikkominen, on välittömästi lopetettava edellä mainitut rikkomiset (jos ne eivät vielä ole lopettaneet niitä) ja pidättäydyttävä jatkossa PVC-alalla harjoittamassaan toiminnassa kaikista sellaisista sopimuksista ja yhdenmukaistetuista menettelytavoista, joiden tarkoitus voi olla samanlainen tai vastaava tai joilla voi olla samanlaisia tai vastaavia seurauksia, mukaan lukien kaikkien sellaisten tietojen vaihto, jotka yleensä ovat liikesalaisuuksia ja joiden vaihtamisella menettelyyn osallistuvat saisivat suoraan tai välillisesti tietoja muiden tuottajien tuotannosta, toimituksista, varastojen koosta, myyntihinnoista tai investointikustannuksista tai -suunnitelmista tai tietoja, joiden nojalla ne voisivat panna täytäntöön hintoja tai markkinoiden jakamista yhteisössä koskevan nimenomaisen tai hiljaisen sopimuksen tai noudattaa hintoja tai markkinoiden jakamista yhteisössä koskevaa yhdenmukaistettua menettelytapaa. Kaikki yleisluontoisten tietojen vaihtamista koskevat järjestelmät, joihin tuottajat osallistuvat PVC-alalla, on toteutettava siten, etteivät ne koske sellaisia tietoja, joiden perusteella on mahdollista yksilöidä tiettyjen tuottajien käyttäytyminen; yritysten on erityisesti pidättäydyttävä vaihtamasta keskenään sellaisia lisätietoja, joilla on merkitystä kilpailun kannalta ja jotka eivät kuulu tällaisen järjestelmän piiriin.

3 artikla

Tässä päätöksessä tarkoitettujen yritysten maksettavaksi määrätään 1 artiklassa todetun rikkomisen vuoksi seuraavat sakot:

i) BASF AG: 1 500 000 ecun suuruinen sakko;

ii) DSM NV: 600 000 ecun suuruinen sakko;

iii) Elf Atochem SA: 3 200 000 ecun suuruinen sakko;

iv) Enichem SpA: 2 500 000 ecun suuruinen sakko;

v) Hoechst AG: 1 500 000 ecun suuruinen sakko;

vi) Hüls AG: 2 200 000 ecun suuruinen sakko;

vii) Imperial Chemical Industries plc: 2 500 000 ecun suuruinen sakko;

viii) Limburgse Vinyl Maatschappij NV: 750 000 ecun suuruinen sakko;

ix) Montedison SpA: 1 750 000 ecun suuruinen sakko;

x) Société artésienne de vinyle SA: 400 000 ecun suuruinen sakko;

xi) Shell International Chemical Company Ltd: 850 000 ecun suuruinen sakko;

xii) Wacker-Chemie GmbH: 1 500 000 ecun suuruinen sakko."

B *Oikeudenkäynti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa*

12. Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Elf Atochem SA (jäljempänä Elf Atochem), BASF AG, Shell International Chemical Company Ltd, DSM NV ja DSM Kunststoffen BV, Wacker-Chemie GmbH, Hoechst, Société artésienne de vinyle SA, Montedison SpA, ICI, Hüls AG ja Enichem SpA nostivat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteet 5.—14.10.1994 toimittamillaan kannekirjelmillä.

13. Jokainen kantaja vaati, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa kokonaan tai osittain toisen PVC-päätöksen ja että se toissijaisesti kumoaa

sakon tai pienentää sen määrää. Montedison SpA vaati lisäksi, että komissio velvoitetaan maksamaan vahingonkorvausta määrä, joka vastaa vakuuden asettamisesta aiheutuneita kuluja ja kaikkia muita toisesta PVC-päätöksestä aiheutuneita kuluja.

C *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio*

14. Yhdistetyissä asioissa Limburgse Vinyl Maatschappij ym. vastaan komissio [8] (jäljempänä valituksenalainen tuomio) 20.4.1999 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— yhdisti asiat tuomion antamista varten

— kumosi toisen PVC-päätöksen 1 artiklan siltä osin kuin siinä todetaan Société artésienne de vinyle SA:n olleen osallisena siinä kilpailusääntöjen rikkomisessa, josta yrityksiä moitittiin, vuoden 1981 ensimmäisen vuosipuoliskon jälkeen

— alensi Elf Atochem SA:n sakon 2 600 000 euroon, Société artésienne de vinyle SA:n sakon 135 000 euroon ja ICI:n sakon 1 550 000 euroon

— hylkäsi kanteet muilta osin

— määräsi oikeudenkäyntikuluista.

D *Oikeudenkäynti yhteisöjen tuomioistuimessa*

15. Wacker Chemie GmbH (jäljempänä Wacker-Chemie) ja Hoechst ovat yhteisöjen tuomioistuimeen 5.7.1999 toimittamallaan valituskirjelmällä hakeneet EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaan tuomioon.

16. Wacker-Chemie ja Hoechst vaativat, että yhteisöjen tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion 4 ja 5 kohdan siltä osin kuin ne koskevat valittajia

— kumoaa toisen PVC-päätöksen siltä osin kuin se koskee valittajia

— toissijaisesti pienentää sen sakon määrää, joka valittajat on määrätty maksamaan

8 — T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94, T-314/94, T-315/94, T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94 (Kok. 1999, s. II-931).

— jos tämäkään ei ole mahdollista, palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut tai siinä tapauksessa, että asia palautetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi, jättää kysymyksen oikeudenkäyntikuluista sen ratkaistavaksi.

17. Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää valituksen

— velvoittaa valittajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

II Analyysi

18. Valittajien esittämät valitusperusteet koskevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 10 artiklan 1 kohdan ja 32 artiklan 1 kohdan rikkomista, tuomion neljää saksalaista yritystä koskevia perusteluja, tuomiota edeltäneen hallintomenettelyn sääntöjenvastaisuutta sekä EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan rikkomista.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 10 artiklan 1 kohdan ja 32 artiklan 1 kohdan rikkomista koskeva valitusperuste

19. Valittajat huomauttavat, että laajennetussa kolmannessa jaostossa, joka antoi valituksenalaisen tuomion, oli vain kolme tuomaria, vaikka siinä oli tuomareita suullisen käsittelyn aikana viisi.

20. Valittajat moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se muutti tällä tavoin laajennetun jaoston tavanomaista kokoonpanoa työjärjestyksen 32 artiklan 1 kohdan nojalla, koska jaoston yhden tuomarin toimikausi päättyi suullisen käsittelyn jälkeen 17.9.1998.

21. Jaoston uusi kokoonpano oli työjärjestyksen 10 artiklan 1 kohdan ja 32 artiklan 1 kohdan vastainen, mikä valittajien mukaan riittää perusteeksi valituksenalaisen tuomion kumoamiseen.

22. Tältä osin valittajat muistuttavat, että työjärjestyksen 32 artiklan 1 kohdassa säännellään yksinomaan sellaisia tapauksia, joissa tuomareita jonkun tuomarin estymisen tai poissaolon vuoksi on parillinen määrä. Valittajien mukaan tuomarin toimikauden päättymistä ei voida pitää poissaolona tai estymisenä kyseisessä määräyksessä tarkoitetulla tavalla, koska kyseisessä määräyksessä tarkoitetaan vain väliaikaisia tilanteita, joten ensimmäisen

oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut määräystä virheellisesti.

23. Toisin kuin valittajat, katson, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 32 artiklan 1 kohdan sanamuoto ei tue valittajien päätelmää, joka sitä paitsi on ristiriidassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön [9] kanssa.

24. Oikeuskäytännöstä ei nimittäin voida päätellä, että määräyksessä tarkoitettua "poissaolon tai estymisen" käsitettä olisi tulkittava niin, että se ei kattaisi muita kuin tilapäisiä estymisiä.

25. Valittajien tulkinta perustuu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 9 artiklan ensimmäiseen kohtaan, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen presidentin tehtäviä ja jossa poissaolo- ja estymistapausten lisäksi mainitaan nimenomaisesti tapaukset, joissa presidentin toimi on avoinna. Tästä kohdasta olisi valittajien mukaan pääteltävä, että tämä kolmas käsite ei työjärjestyksen mukaan sisälly kahteen ensimmäiseen käsitteeseen, ja että mikään määräys ei koske kolmatta käsitettä, ellei sitä nimenomaisesti siinä mainita.

9 — Komissio viittaa tässä yhteydessä seuraaviin asioihin: asia T-26/90, Finsider v. komissio, tuomio 5.6.1992 (Kok. 1992, s. II-1789, 37 kohta) (ryhtyminen yhteisöjen tuomioistuimen tuomarin tehtävään); asia T-195/95, Guérin automobiles v. komissio, tuomio 6.5.1997 (Kok. 1997, s. II-679, 10 kohta) (kuolema); asia T-232/95, Cecom v. neuvosto, tuomio 8.7.1998 (Kok. 1998, s. II-2679, 13 kohta) (nimitys yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamieheksi) ja asia T-134/94, NMH Stahlwerke v. komissio, tuomio 11.3.1999 (Kok. 1999, s. II-239, 38 kohta) (toimikauden päättyminen).

26. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin tehtäviä koskevasta artiklasta voitaisiin päätellä, miten tuomioistuimen toimintaa sääntöleviä määräyksiä on tulkittava, on joka tapauksessa syytä todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole missään tapauksessa väittänyt soveltaneensa 32 artiklan 1 kohtaa avoimeen toimeen vaan se on soveltanut sitä toimikauden päättymiseen. Nämä ovat kaksi eri asiaa, koska toimikauden päättyminen tarkoittaa periaatteessa sitä, että sen jäsenen seuraajaksi, jonka toimikausi päättyy, nimitetään toinen henkilö, eikä sitä, että toimi olisi avoinna.

27. Tästä seuraa, että tässä tapauksessa sillä, voidaanko 32 artiklan 1 kohtaa soveltaa silloin, kun kyse on avoinna olevasta toimesta, ei ole merkitystä.

28. Valittajat eivät voi myöskään tukea väitettään vetoamalla 32 artiklan 1 kohdan tarkoitukseen.

29. Sen tarkoituksena on nimittäin estää tilanne, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomareita on asian käsittelyssä parillinen määrä. Näin ollen estymisen lopullisuus tai tilapäisyys eivät ole ratkaisevia. Lyhytkin poissaolo tai estyneenä oleminen, jotka sattuvat esimerkiksi istunnon ajankohtaan, voivat aiheuttaa tarpeen välttää tilanne, jossa tuomareita on parillinen määrä.

30. Sen vuoksi ei ole mitään syytä katsoa, ettei tuomarin toimikauden päättymisestä johtuva estyminen voisi sisältyä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun "estymisen" käsitteeseen.

31. Tämä valitusperuste on siis hylättävä.

Neljää saksalaista yritystä koskeviin tuomion perusteluihin liittyvät väitteet

32. Tässä valituksenalaisen tuomion 609—612 kohtaan liittyvässä valitusperusteessa valittajat väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki puutteellisesti tosiasiakysymyksiä ja että se perusteli ratkaisunsa ristiriitaisesti ja puutteellisesti sekä otti selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla.

33. Ensinnäkin valittajat moittivat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 611 kohdassa erittäin hyvämaineisen hyväksytyn tilintarkastustoimiston toteamat ja kahden tilintarkastajan vahvistamat Hoechstin myyntiluvut, koska se ei pitänyt näitä lukuja riittävän luotettavina, jotta ne voisivat saattaa kyseenalaiseksi niiden lukujen paikkansapitävyyden, jotka valittaja itse oli toimittanut tietojensaantipyyntöön antamassaan vastauksessa.

34. Koska tilintarkastajien vahvistamat tarkastustulokset oletetaan lähtökohtaisesti paikkansapitäviksi ja tyhjentäviksi, valittajat huomauttavat, että jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei katsonut voivansa hyväksyä tilintarkastajien toteamia tietoja, sen olisi pitänyt selvittää asia niiden tietojen osalta, joita se piti epätarkkoina ja kiistanalaisina. Mikäli sillä vielä tämän jälkeen olisi ollut epäilyksiä, asia olisi pitänyt ratkaista sen yrityksen eduksi, jota vastaan menettely oli aloitettu.

35. On kuitenkin kiistatonta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyysi asian selvittämisen helpottamiseksi toteuttamiensa prosessinjohtotoimien yhteydessä sekä komissiolta että Hoechstilta tähän kysymykseen liittyviä tietoja. Kuten komissiokin toteaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki siis nämä valituksenalaiset päätelmät täysin tietoisena asian kannalta merkityksellisistä asiakirjoista.

36. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ei siis voida moittia siitä, ettei se tässä tapauksessa ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin tosiseikkojen selvittämiseksi. Sillä seikalla, etteivät valittajat hyväksy ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemiä päätelmiä, ei ole tältä osin merkitystä.

37. Näin ollen on katsottava, että valittajien valitusperuste on perusteeton siltä osin kuin on kyse tosiseikkojen puutteellisesta tutkimisesta.

38. Wacker-Chemie ja Hoechst esittävät vielä, että riidanalaisiin tosiseikkoihin liittyvät perustelut ovat ristiriitaisia ja puutteellisia. Ne voidaan näin ollen riitauttaa yhteisöjen tuomioistuimessa ilman, että valittajia vastaan voitaisiin vedota siihen, ettei näitä perusteluja koskevia perusteita voida ottaa tutkittaviksi, koska ne koskevat tosiseikkoja eivätkä oikeuskysymyksiä. [10]

39. Valittajien mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei nimittäin antanut niille mahdollisuutta oikaista erehdyksessä toimitettuja virheellisiä tietoja tilintarkastajien antamalla luotettavalla todistuksella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei myöskään ottanut huomioon oikeudenkäynnin asiakirjavihkoon sisältyviä asiakirjoja, joista olisi ilmennyt, että Hoechstin alun perin toimittamat luvut täsmäsivät tilintarkastajien vahvistamien lukujen kanssa. Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti huomiotta syy-yhteyden sivuuttaessaan sen seikan, että Hoechst oli oikaissut omat myyntilukunsa sen jälkeen, kun komissio oli muuttanut tietojensaantipyyntöjensä oikeudellista perustaa ja asian selvittämistapaa.

40. Valittajat lainaavat etenkin valituksenalaisen tuomion 610 kohtaa, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa seuraavaa:

"Komissio on viitannut tämän laskelman tulokseen ja siitä väitetiedoksiannossa esittämiinsä päätelmiin. Komissiossa järjestetyssä kuulemistilaisuudessa Hoechst on kuitenkin kiistänyt niiden lukujen paikkansapitävyyden, jotka se itse oli alun perin esittänyt, ja esittänyt uusia lukuja. Komissio on kuitenkin voinut näyttää toteen, etteivät nämä olleet mitenkään luotettavia. Niinpä komissio toteaa Päätöksessä (14 kohta, alaviite nro 1), että 'uudet luvut, jotka Hoechst ilmoitti kuulemistilaisuudessa (esittämättä niiden tueksi kuitenkaan mitään asiakirjaa), eivät ilmeisestikään ole luotettavia; niiden mukaan Hoechstin laitosten käyttöaste olisi ollut yli 105 % kun muut tuottajat olisivat saavuttaneet ainoastaan 70 %:n käyttöasteen'. Hoechst on tosiasiassa myöntänyt näiden uusien lukujen olleen virheellisiä ja toimittanut komissiolle kolmannet luvut 21.10.1988 päivätyssä kirjeessä."

41. Valituksenalaisen tuomion 611 kohdassa se toteaa lisäksi seuraavaa:

"Näissä uusissa luvuissa on alun perin toimitettuihin lukuihin verrattuna tehty hyvin pieni korjaus Hoechstin Euroopassa toteuttamaa myyntiä koskeviin lukuihin; kyseinen korjaus pelkästään vahvistaa Atochem-taulukosta ilmenevien lukujen

10 — Asia C-401/96 P, Somaco v. komissio, tuomio 7.5.1998 (Kok. 1998, s. I-2587) ja siinä mainittu oikeuskäytäntö.

täsmällisyyttä ja siinä lisätään Fidesille tehtävissä ilmoituksissa tarkoitettuna 'myyntinä kuluttajille' Hoechstin oma kulutus Kallessa sijaitsevan tehtaansa myyntiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että ottaen huomioon olosuhteet, joissa nämä luvut on esitetty, niiden ei voida katsoa olevan riittävän luotettavia, jotta ne voisivat saattaa kyseenalaiseksi kantajan itsensä tietojensaantipyyntöön antamassaan vastauksessa toimittamien lukujen paikkansapitävyyden."

42. Edellä esitetystä kiistatta seuraa, että tosiasiallisesti valittajat moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviota Hoechstin toimittamista myyntivolyymeja koskevista tiedoista. Itse asiassa edellä lainatuissa kohdissa, jotka valittajat ovat riitauttaneet, ei ole aiheena mikään muu kuin komissiolle 21.10.1988 päivätyssä kirjeessä toimitettujen kolmansien lukujen näyttöarvo aiemmin toimitettuihin kaksiin lukuihin verrattuna.

43. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan selvitysaineiston arviointi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on tosiasiakysymys, jota yhteisöjen tuomioistuin ei voi ottaa tutkittavaksi muutoksenhaussa lukuun ottamatta sitä tapausta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut tosiseikat huomioon vääristyneellä tavalla. [11]

11 — Ks. erityisesti yhdistetyt asiat C-280/99 P, C-281/99 P ja C-282/99 P, Moccia Irme ym. v. komissio, tuomio 21.6.2001 (Kok. 2001, s. I-4717, 78 kohta).

44. Valittajat väittävät, että tässä tapauksessa asia on juuri näin. Ne vetoavat tältä osin samoihin perusteluihin kuin edellä.

45. Näin ollen katson, että komissio oli aivan oikeassa luonnehtiessaan tätä väitettä aiemman perusteen "uudelleenmuotoiluksi". Valittajat yksinkertaisesti käyttävät vääristelyväitettä verukkeena voidakseen tuoda uudestaan esille tyytymättömyytensä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 610—611 kohdassa esittämään tosiseikkojen analyysiin, mutta näin menetellessään joutuvat vastatusten sen kanssa, että sellaisia valitusperusteita, jotka koskevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioita tosiasiakysymyksistä, ei voida ottaa tutkittaviksi.

46. Vaikka valitusperuste voitaisiinkin ottaa tutkittavaksi, se olisi joka tapauksessa perusteeton. Katson nimittäin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki aivan oikein jättäessään huomiotta viimeiset luvut, eikä se tässä syyllistynyt tosiseikkojen vääristelyyn, kun otetaan huomioon olosuhteet ja etenkin se, että kyseinen yritys itse toimitti menettelyn aikana kolmet eri luvut, vaikka komission nähtävästi tekemät menettelytavan muutokset eivät selitä kaikkia näiden lukujen välisiä eroja.

47. Totean vielä täysin toissijaisesti, ettei tämä valitusperuste missään tapauksessa voisi johtaa valituksenalaisen tuomion kumoamiseen.

48. Toisin kuin valittajat väittävät, on todettava, että valitusperuste koskee tosiseikkojen arvioinnin kannalta toissijaista näkökohtaa, sillä jo tutkittuaan muut komission toimittamat asiakirjat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että niillä on uskottavasti näytetty toteen PVC:n tuottajien välisen kiintiöjärjestelmän olemassaolo.[12] Näihin asiakirjoihin verrattuna kyseisten neljän saksalaisen tuottajan vuoden 1984 ensimmäisen neljänneksen aikana myymien ns. Atochem-taulukossa ilmoitettujen tonnimäärien tarkistaminen on pelkkä sivuseikka.

49. Valituksenalaisen tuomion sanamuodosta käy nimittäin ilmi, että tästä kysymyksestä riippumatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että jo "taakan jakoa" koskevasta asiakirjasta,[13] Alcudia-asiakirjasta,[14] DSM-asiakirjasta,[15] Montedisonin muistiosta[16] sekä valituksenalaisen tuomion 614 kohdassa luetelluista asiakirjoista ilmenevät todisteet riittivät näyttämään toteen, että kiintiöjärjestelmä on olemassa, eivätkä valittajatkaan ole tältä osin viitanneet vääristelyyn.

50. Tämä valitusperuste on siis hylättävä.

Päätöstä edeltävän hallinnollisen menettelyn sääntöjenvastaisuutta koskeva valitusperuste

51. Wacker-Chemie ja Hoechst moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se katsoi valituksenalaisen tuomion 183—193 ja 246—270 kohdassa, ettei komissio rikkonut asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohtaa ja 10 artiklan 3 kohtaa, kun se teki toisen PVC-päätöksen (joka oli sisällöltään samanlainen kuin ensimmäinen PVC-päätös) järjestämättä kyseisille yrityksille uutta kuulemistilaisuutta ja kuulematta uudestaan neuvoa-antavaa komiteaa.

52. Valittajien mukaan näiden säännösten, joista ensimmäistä sovelletaan "ennen asetuksen 2, 3, 6, 7, 8, 15 ja 16 artiklassa tarkoitettujen päätösten tekemistä" ja toista "ennen päätöksen tekemistä 1 kohdassa tarkoitetussa menettelyssä", olisi jo sanamuotonsa perusteella pitänyt katsoa velvoittavan järjestämään uuden kuulemisen ja kuulemaan uudestaan neuvoa-antavaa komiteaa.

53. Valittajat eivät kiistä, että nämä valmistelutoimet oli toteutettu ennen ensimmäisen PVC-päätöksen tekemistä, eivätkä väitä, että päätöksen kumoaminen olisi vaikuttanut niiden pätevyyteen.

54. Valittajat kuitenkin katsovat, että yritysten kuuleminen ja neuvoa-antavan

12 — Ks. valituksenalaisen tuomion 607 kohta.
13 — Valituksenalaisen tuomion 588 kohta.
14 — Valituksenalaisen tuomion 589 kohta.
15 — Valituksenalaisen tuomion 594 kohta.
16 — Valituksenalaisen tuomion 599 kohta.

komitean kuuleminen eivät enää täyttäneet asetuksen vaatimuksia, koska niiden suorittamisen ja päätöksen tekemisen välissä ehti kulua kuusi vuotta.

55. Valittajat huomauttavat, että komission on lyhyessä ajassa tutkittava sellaisen menettelyn aikana esille tulleet seikat, jossa on kyse toimenpiteisiin ryhtymisestä kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta. Valittajien mukaan tätä vaatimusta sovelletaan rikkomisen toteamiseen, rikkomisen lopettamista koskevaan määräykseen sekä sakon määrän vahvistamiseen, eli tässä tapauksessa toisen PVC-päätöksen 1, 2 ja 3 artiklaan.

56. Valittajien mukaan päätöksen 1 artiklassa ensinnäkin laajennettiin perusteettomasti ja kohtuuttomasti todetun rikkomisen laajuutta. Vaikka ensimmäisessä PVC-päätöksessä oli todettu kilpailusääntöjen rikkomisen kestäneen päätöksen tekopäivään eli 21.12.1988 asti, toisessa PVC-päätöksessä tähän lisättiin vielä viiden ja puolen vuoden jakso ilman, että yrityksille olisi toimitettu asiasta ennakkoon väitetiedoksianto, jossa niille olisi ilmoitettu, että niitä epäiltiin kilpailusääntöjen rikkomisesta vuosien 1989—1994 välisenä aikana. Kuulemisia koskevia määräyksiä on siis kiistatta rikottu, mikä käy ilmi myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmästä, jonka mukaan uuden menettelyn aloittaminen on tarpeen vain, jos on esitetty uusia väitteitä.

57. Toiseksi valittajat väittävät, että se, että yritykset määrätään lopettamaan kilpailusääntöjen rikkominen, edellyttää, että rikkominen on meneillään päätöksentekohetkellä tai että on ainakin olemassa riski sen jatkumisesta. Koska tästä ei esitetty mitään näyttöä, ajan kulumisesta seurasi, että toiselta PVC-päätökseltä puuttui oikeudellinen perusta.

58. Kolmanneksi valittajat toteavat niin ikään, että valituksenalaisen tuomion perusteluissa sen paremmin kuin toisen PVC-päätöksen 2 artiklassakaan ei täsmennetä, mitä yrityksiä rikkomisen lopettamista koskeva määräys koskee. Valittajat ja muut toisen PVC-päätöksen päätöksen adressaatit olivat nimittäin jo lopullisesti lopettaneet toimintansa PVC-markkinoilla ennen kuin toinen PVC-päätös oli tehty, joten niitä ei enää olisi voitu velvoittaa lopettamaan rikkomista. Toisen PVC-päätöksen sisältö ei siis ole riittävän selkeä ja täsmällinen.

59. Neljänneksi myös sakon määrästä on valittajien mukaan päätettävä lyhyessä ajassa. Komission olisi nimittäin pitänyt huomioida toisen PVC-päätöksen tekemisajankohtana vallinnut tosiasiallinen tilanne. Lisäksi sen olisi asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti pitänyt ottaa huomioon yrityksen edellisen tilikauden liikevaihto, mikä edellyttää päätöstä edeltäneen tilikauden liikevaihdon selvittämistä.

60. Tämä perustelu ei ole vakuuttava.

61. Ensimmäisestä näkökohdasta on todettava, että valittajien väite on selvästi perusteeton. Päätöksessä ei ole ainuttakaan sellaista toteamusta, josta voitaisiin päätellä rikkomisen kestäneen siihen päivämäärään asti, jona päätös tehtiin.

62. Päätöksessä määritellään ainoastaan sakon määrän vahvistamisessa huomioon otettu rikkomisen kesto, jolla ei ole mitään yhteyttä päätöksen tekopäivämäärään, eikä tämä päivämäärä mitenkään vaikuta rikkomisen kestoon. Sen sijaan päätöksessä ei missään kohden määritetä, minä päivänä rikkominen on päättynyt, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näkemyksen mukaan [17] sitä ei edes tarvitse määrittää päätöksessä, mitä ei ole kiistetty.

63. Toisesta näkökohdasta on huomautettava, ettei sillä välttämättä ole mitään yhteyttä ajan kulumiseen, koska siihen olisi voitu vedota myös ensimmäistä PVC-päätöstä vastaan, ja lisäksi on todettava, ettei kieltomääräys mitenkään vaikuta päätöksen adressaatteihin, koska ei ole väitetty, että kilpailusääntöjen rikkomista olisi jatkettu. Näin ollen kyseinen määräys ei ole adressaateille vastainen toimi.

64. Kolmannen näkökohdan osalta riittää, kun todetaan, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomionsa 1247 kohdassa, että määräys, jossa yritykset velvoitetaan lopettamaan rikkominen, on nimenomaan osoitettu yrityksille, "jotka vielä toimivat PVC-alalla". Valittajien tästä näkökohdasta esittämät väitteet ovat siis selvästi perusteettomia.

65. Neljännen näkökohdan osalta on syytä palauttaa mieleen, että asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaan sakko, joka komissiolla on oikeus määrätä, voi olla enintään "10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta".

66. Viittauksella edellisen tilikauden liikevaihtoon on siis merkitystä vain silloin, kun määritetään sakon enimmäismäärää. Nyt esillä olevassa tapauksessa ei kuitenkaan ole väitetty, että komissio olisi ylittänyt tämän enimmäismäärän, kun se ei toisessa PVC-päätöksessään muuttanut ensimmäisellä PVC-päätöksellä määrättyjen sakkojen määrää.

67. Tästä seuraa, että sakon määrän vahvistamista koskeva valitusperuste on asian kannalta merkityksetön.

17 — Valituksenalaisen tuomion 1125 kohta.

68. Edellä esitetystä seuraa, että tämä valitusperuste on hylättävä ilman, että on edes tarpeen selvittää, olisiko se jätettävä tutkimatta, kuten komissio vaatii, koska siinä vain toistetaan sellaisinaan ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyt väitteet, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi.

EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan rikkomista koskeva valitusperuste

69. Wacker-Chemie ja Hoechst väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli väärin todetessaan, että tässä tapauksessa voitiin soveltaa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa.

70. Valittajat kiistävät valituksenalaisen tuomion 609—612 kohdassa esitetyt perustelut, jotka koskevat oikeudenkäynnin saksalaisten asianosaisten osallistumista kiintiötä koskevaan yhteistoimintajärjestelyyn. Tältä osin ne viittaavat väitteisiinsä, jotka koskevat tosiseikkojen puutteellista tutkimista, ristiriitaisia ja puutteellisia perusteluja sekä selvitysaineiston ottamista huomioon vääristyneellä tavalla.

71. Tällä valitusperusteella ei siis ole itsenäistä sisältöä suhteessa kyseisiin väitteisiin, jotka nekin on hylättävä, kuten edellä todettiin.

72. Lisäksi valittajat riitauttavat arvion, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti valituksenalaisen tuomion 662—673 kohdassa tietystä selvitysaineistosta, nimittäin kahdesta suunnitteluasiakirjasta.

73. Yhdyn komission näkemykseen, jonka mukaan valittajat tyytyvät moittimaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen selvitysaineistosta tekemää arviota, joka ei ole sellainen oikeuskysymys, joka sellaisenaan kuuluisi yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin, ellei todisteita ole otettu huomioon vääristyneellä tavalla, mitä tässä tapauksessa ei kuitenkaan väitetä. [18]

74. Tästä seuraa, että myös tämä valitusperuste on hylättävä.

18 — Asia C-53/92 P, Hilti v. komissio, tuomio 2.3.1994 (Kok. 1994, s. I-667, 42 kohta).

III Ratkaisuehdotus

75. Edellä esitetyistä syistä ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää valituksen

— velvoittaa valittajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.